

הספר "ליקוטי הלכות" - חובר על ידי רבי נתן שטרנהארץ, תלמידו הגדול והמיוחד של מוהר"ן מברסלב.

הספר סובב סביב ארבעה על כל התורה כולה - כל חלקי השולחן ערוך, כשהוא מבאר את המהות של כל מצוה הלכה ומנהג, בדרך פנימית נפלאה, על פי דרכו ותורתו של מוהר"ן בספריו הקדושים.

חיבור זה משמש למעשה כאנציקלופדיה - יחידה וגדירה מסוגה - לעבודת ה', הוא אינו מניח פינה ופרט בכל חלקי התורה ועבודת ה' - בלי לבאר אותה לעובדה ולמעשה באופן השווה לכל יהודי ולכל נפש, מהקטן ביותר ועד הגדול ביותר.

תוך כדי הוא שופך אור וביאור חיבור שמהווה ראשון מסוגו - התפשט עד מהרה, ומצא מקום של כבוד אצל כל הצדיקים ומבקשי ה', כשבשנים האחרונות - הוא מודפס פעם אחר פעם, והפך להיות רב-מכר עולמי, כשהוא אינו פוסח על שום מקום, קהילה ויהודי, והופך את חייו לאש בוערת של עבודת ה' פנימית, נעימה ומאירה.

הפרויקט

החדש - "ליקוטי הלכות המבואר והמפואר" - נועד להנגיש את הספר לציבור הלומדים והמעיינים בצורה מקסימלית ובתועלת מירבית.

רבי נתן ניהן בעט סופרים, ולשונו נעימה ומושכת. עם זאת, ישנם כמה וכמה קשיים העומדים בפני הלומד, ומונעים ממנו את ההבנה המלאה, ואת הירידה המדויקת לסוף דעתו, וממילא מפיקים תועלת פחותה בהרבה ממה שניתן להשיג, וממה שהמחבר התכוון להעניק לנו בספרו זה.

בפרויקט זה, אנו עושים את המירב בעז"ה - להסיר את המכשולים הללו, ולספק את הכלים החסרים - להביא את הלומדים כולם - להבנה מלאה וברורה, להשגת המכון המדויק, ולהפקת התועלת המירבית והמושלמת.

המטרה שלנו היא לערוך את הספר בצורה הנוחה ביותר - ללימוד, להבנה, ולהתחברות מעשית.

ללמוד, להבין, להתחבר

מדורים נוספים:

מדורים נוספים: בסופו של הכרך יופיעו כמה מדורים משלימים. כגון: ביאור מושגים רחב, הרחבת מראי מקומות, ביאורים בליקוטי מוהר"ן על פי דברי רבי נתן, ועוד.

עצות מעשיות:

לאורך הספר, מובאים בשולי הגליון עצות מעשיות העולות מתוך הדברים לעובדא ולמעשה, ובסופו של כל הלכה, מובא הסיכום של כל העצות העולות למעשה מדברי ההלכה. ובמקומות מסוימים - אך הדרכה מעשית על סדר היום, השבת והחג, על פי דבריו.

עימוד:

מחודש ומושקע, במטרה להאיר את העיניים, להקל ולענג את הלימוד בספר.

טקסט:

מוגה היטב, מדוקדק, מפוסק, ומנוקד.

חלוקת קטעים:

מחודשת, דבר המקל על ההבנה. כשהקטוע בעצמו משמש כ'חצי פירוש'.

ליוי:

כותרת משנה, וקטעי קישור, או סיכום - המלווים את הלומד, ומסייעים רבות להבנת המהלך והתוכן, וליתן ריחוק להתבוננות בין פרשה לפרשה.

ביאור משולב:

מאיר עיניים, בשפה קצרה ונעימה, שנערך במלאכת מחשבת ובידי אומן, ומאיר את התוכן באור יקרות.

הערות והוספות:

בשולי הגליון מופיעים כמה מדורים, המשלימים את החבנה המלאה. כגון: ציטוטים מלאים של המראי מקומות, ביאורי מושגים, עיונים, וכיו"ב.

שיך המעלות

מעלות ייחודיות
למהדורת
ליקוטי הלכות' החדש
המבואר והמפואר

המהדורה החדשה של
**ליקוטי הלכות
המבואר והמפואר**
ביאור ייחודי עם בהירות נפלאה,
ללימוד מענג ומושלם

ללמוד, להבין, להתחבר

הלכות השכמת הבוקר

הלכה א

יְתַנַּבֵּר בְּאֵרֵי לַעֲמֹד בְּבֶקֶר שִׁיחָא הוּא מְעוֹרֵר הַשְּׁחָר: (ש"ע אורח סימן א סעיף א) [דף 97]

(א) עַל פִּי הַתּוֹרָה "וַיִּסַּב אֱלֹהִים", עֵין שֵׁם (בלקרימ קמא בסימן ס"ב).

מִבְּאֵר שֵׁם שִׁישׁ חֲלוּק בֵּין הַקְּשִׁיּוֹת. כִּי יֵשׁ קְשִׁיָּא שְׂכוּל הָאָדָם לְהִבִּין תְּרוּץ עַל קְשִׁיָּא זֶה, עַל זֶה נֶאֱמַר (אבות ב, ד) וְדַע מֶה שֶׁתִּשְׁבֹּב וְכוּ'. כִּי הָאֱמֶת, מֶה שֶׁהַגְבִּיל הַשֵּׁם וְהִבְדֵּךְ לְשֶׁכַּל הָאֲנוּשִׁי שְׂכוּל לְהִבִּין הוּא מִצְנָה גְדוּלָּה לְחֹדֶד הַשְּׁכָל לְהִבִּין הַדָּבָר עַל בּוֹרֵי, וְעַל זֶה נֶאֱמַר וְדַע מֶה שֶׁתִּשְׁבֹּב לְאִפְיָקוּרוֹס. אָבֵל יֵשׁ קְשִׁיָּא, שְׂאִינוּ בְּאִפְשָׁרֵי לְשֶׁכַּל הָאֲנוּשִׁי לְהִבִּין תְּרוּץ עַל קְשִׁיָּא כּוֹז, רַק לְעֵתִיד לְבֹא וְתִגְלָה הַתְּרוּץ, אֲסוּר לְאָדָם לַעֲנֹן בָּהֶם. וְכָל מִי שֶׁסּוֹמֵךְ עַל שְׁכָלוֹ וּמַעֲנֵן בָּהֶם, עַל זֶה נֶאֱמַר (משלי ב, י"ט) "כֹּל בְּאֵיהָ לֹא יִשׁוּבוּן", כִּי עַל קְשִׁיָּא כּוֹז אֲסוּר לְסַמֵּךְ עַל שְׁכָלוֹ, רַק לְהַעֲמִיד עַל אֲמוּנָה.

וְאִפְּלוּ אֵלּוּ הַקְּשִׁיּוֹת שִׁישׁ עֲלֵיהֶם תְּשׁוּבָה לַפְּעֻמִּים נִסְתָּמוּ שְׂכִילֵי הַשְּׁכָל, וְאִינוּ יוֹדְעִי לְהַשִּׁיב, וְנוֹרָקָה בּוֹ אִפְיָקוּרִסִּית וְכוּ'. וְזֹאת הָאִפְיָקוּרִסִּית, הִיא לְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ יָכוֹל לְהִבִּין בֵּין רַב לְמַעַם.

לשון השולחן ערוך

יְתַנַּבֵּר בְּאֵרֵי לַעֲמֹד בְּבֶקֶר שִׁיחָא הוּא מְעוֹרֵר הַשְּׁחָר: [א"ח א, א] [א]

הלכה זו נסובה על תורה ס"ב בה מדבר רביז"ל מענין הקושיות שיש על האמונה, ואיך זוכים להשלים ולקשט את האמונה.

אות א

עַל פִּי הַתּוֹרָה "וַיִּסַּב אֱלֹהִים", עֵין שֵׁם (בלקרימ קמא בסימן ס"ב).

מִבְּאֵר שֵׁם שִׁישׁ חֲלוּק בֵּין הַקְּשִׁיּוֹת שִׁישׁ עַל הָאֲמוּנָה. כִּי יֵשׁ קְשִׁיָּא שְׂכוּל הָאָדָם לְהִבִּין תְּרוּץ עַל קְשִׁיָּא זֶה, עַל זֶה נֶאֱמַר (אבות ב, ד) וְדַע מֶה שֶׁתִּשְׁבֹּב וְכוּ'. כִּי הָאֱמֶת, מֶה שֶׁהַגְבִּיל הַשֵּׁם וְהִבְדֵּךְ לְשֶׁכַּל הָאֲנוּשִׁי שְׂכוּל לְהִבִּין - הוּא מִצְנָה גְדוּלָּה לְחֹדֶד הַשְּׁכָל לְהִבִּין הַדָּבָר עַל בּוֹרֵי, וְעַל זֶה נֶאֱמַר וְדַע מֶה שֶׁתִּשְׁבֹּב לְאִפְיָקוּרוֹס. אָבֵל יֵשׁ קְשִׁיָּא, שְׂאִינוּ בְּאִפְשָׁרֵי לְשֶׁכַּל הָאֲנוּשִׁי לְהִבִּין תְּרוּץ עַל קְשִׁיָּא כּוֹז, רַק לְעֵתִיד לְבֹא וְתִגְלָה הַתְּרוּץ, אֲסוּר לְאָדָם לַעֲנֹן בָּהֶם. וְכָל מִי שֶׁסּוֹמֵךְ עַל שְׁכָלוֹ וּמַעֲנֵן בָּהֶם, עַל זֶה נֶאֱמַר (משלי ב, י"ט) "כֹּל בְּאֵיהָ לֹא יִשׁוּבוּן", כִּי עַל קְשִׁיָּא כּוֹז אֲסוּר לְסַמֵּךְ עַל שְׁכָלוֹ, רַק לְהַעֲמִיד עַל אֲמוּנָה.

שני מיני קושיות

סתימת דרכי השכל - שרם לקושיות

וְאִפְּלוּ אֵלּוּ הַקְּשִׁיּוֹת שִׁישׁ עֲלֵיהֶם תְּשׁוּבָה לַפְּעֻמִּים נִסְתָּמוּ שְׂכִילֵי הַשְּׁכָל, וְאִינוּ יוֹדְעִי לְהַשִּׁיב, וְנוֹרָקָה בּוֹ אִפְיָקוּרִסִּית וְכוּ'. וְזֹאת הָאִפְיָקוּרִסִּית שֶׁל סְתִימַת דְּרָכֵי הַשְּׁכָל, הִיא לְכָל אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ - הִיא קִיּוּמַת אֲצֵל כָּל אֶחָד, וְאִם יִתְבוּן בַּעֲצָמוֹ יִהְיֶה יָכוֹל לְהִבִּין בֵּין רַב לְמַעַם - לְהַבְחִין כַּמָּה אִפְיָקוּרִסוֹת יֵשׁ לוֹ.

א. יודע מה שתשיב לאפיקורוס. וראה בפירוש המשניות לרמב"ם, ובפירוש הרע"ב ובתוספות י"ט שם. ב. וראה רש"י שם בפסוק ט"ז, דקאי על המינות. ג. כמובא בשיחות הר"ן (ל"ג) שכל אחד יש לו קושיות בלב, אפילו תינוקות. וזה לשון יואף על פי שנדמה לנו שההמון עם הם רחוקים מחקירות ואינם מחקרים כלל. אף על פי כן באמת כולם הם מערבים בחקירות. כי כל אחד ואחד יש לו חקירות ואפילו קטנים באים על מחשבתם חקירות

הטקסט:

נוסח מדויק ומוגה, על פי דפוס ראשון וכתב יד, בניקוד מדויק, עם פיסוק וקישור מדויקים. ובמיוחד - וחלוקת קטעים מיוחדת ומדויקת, המסייעת ללומד להבין על נקלה את עומק דברי מוהרנ"ת.

דברי מוהרנ"ת כוללים הרבה חידושים בכל קטע, ונדרשת שימת לב מיוחדת מתי דבריו הם ביאור אחד ומתי ניתן לחלקו לקטעים להקל על ההבנה, וכדברי מוהרנ"ת עצמו בהקדמתו ללקוטי הלכות על חשיבות חלוקות החידושים לקטעים וקישורי הדברים כאחד.

הלומד ב'ליקוטי הלכות המבואר', יחוש ללא ספק את תענוג הלימוד, בתחושה עילאית בהבנה מושלמת

הלכות השכמת הבוקר

הלכה ג

[דף 97:] **יתגבר בארי לעמוד בבקר שיהא הוא מעורר השחר:** [ש"ע ארי"ה סימן א סעיף א]

א) על פי התורה "ינסב אלהים", עין שם (בלקו"מ קמא בסימן ס"ב).

מבאר שם שיש חלוק בין הקשיות. כי יש קשיא שיוכל האדם להבין תרועין על קשיא זה, על זה נאמר (אבות ב, ד) ודע מה שתשיב וכו'. כי האמת, מה שהגביל השם יתברך לשכל האנושי שיוכל להבין הוא מצוה גדולה לחדד השכל להבין הדבר על בוריו, ועל זה נאמר ודע מה שתשיב לאפיקורוס. אבל יש קשיא, שאינו באפשרי לשכל האנושי להבין תרועין על קשיא כזה, רק לעתיד לבא יתגלה התרועין, אסור לאדם לעין בהם. וכל מי שסומך על שכלו ומענין בה, על זה נאמר (משלי ב, י"ט) "כל באיה לא ישובו", כי על קשיא כזה אסור לסמוך על שכלו, רק להעמיד על אמונה.

ואפלו אלו הקשיות שיש עליהם תשובה לפעמים נסתמו שבילי השכל, ואינו יודע להשיב, ונזקקה בו אפיקורסית וכו'. וזאת האפיקורסית, היא לכל אחד לפי בחינתו יכול להבין בין רב לסעט.

לשון השולחן ערוך

יתגבר בארי לעמוד בבקר שיהא הוא מעורר השחר: [ארי"ה א, א]

הלכה זו נסובה על תורה ס"ב בה מדבר רביז"ל מענין הקושיות שיש על האמונה, ואין זוכים להשלים ולקשט את האמונה.

אות א

יתגלה התרועין, אסור לאדם לעין בהם. וכל מי שסומך על שכלו ומענין בה, על זה נאמר (משלי ב, י"ט) "כל באיה לא ישובו", כי על קשיא כזה אסור לסמוך על שכלו, רק להעמיד על אמונה.

ואפלו אלו הקשיות שיש עליהם תשובה לפעמים נסתמו שבילי השכל, ואינו יודע להשיב, ונזקקה בו אפיקורסית וכו'. וזאת האפיקורסית של סתימת דרכי השכל, היא לכל אחד לפי בחינתו - היא קיימת אצל כל אחד, ואם יתבונן בעצמו יהיה יכול להבין בין רב למעט - להבחין כמה אפיקורסות יש לו.

על פי התורה "ינסב אלהים", עין שם (בלקו"מ קמא בסימן ס"ב).

מבאר שם שיש חלוק בין הקשיות שיש על האמונה. כי יש קשיא שיוכל האדם להבין תרועין על קשיא זה, על זה נאמר (אבות ב, ד) ודע מה שתשיב וכו'. כי האמת, מה שהגביל השם יתברך לשכל האנושי שיוכל להבין - הוא מצוה גדולה לחדד השכל להבין הדבר על בוריו, ועל זה נאמר ודע מה שתשיב לאפיקורוס. אבל יש קשיא, שאינו באפשרי לשכל האנושי להבין תרועין על קשיא כזה, רק לעתיד לבא יתגלה התרועין, אסור לאדם לעין בהם. וכל מי שסומך על שכלו ומענין בה, על זה נאמר (משלי ב, י"ט) "כל באיה לא ישובו", כי על קשיא כזה אסור לסמוך על שכלו, רק להעמיד על אמונה.

שני מיני קושיות

סתימת דרכי השכל - קושיות

א. ידע מה שתשיב לאפיקורוס. וראה בפירוש המשניות לרמב"ם, ובפירוש הרע"ב ובתוספות י"ט שם. ב. וראה רש"י שם בפסוק ט"ז, דקאי על המינות. ג. כמובא בשיחות הר"ן (ל"ב) שכל אחד יש לו קושיות בלב, אפילו

תינוקות. וזה לשון יואף על פי שנדמה לנו שההמון עם הם רחוקים מחקירות ואינם מחקרים כלל, אף על פי כן באמת כולם הם מערבים בחקירות. כי כל אחד ואחד יש לו חקירות ואפלו קטנים באים על מחשבתם חקירות

הקדמות:

דברי מוהר"ת המוסבים על בסיס דברי מוהר"ן מברסלב בתורותיו כידוע, פעמים רבות נדרש עיון ממש בתורה עליה נסובה ההלכה, וכפי שמוהר"ת מסיים כמעט בכל מקום שמקדים את דברי רבינו "עיינ שם היטב". לכן הובא בראש כל הלכה הזכרת קשר דברי רבינו בתורה זו וביאור קצר על הנושאים המרכזיים המובאים שם, בצורה הפותחת לפני המעיין בקלות את דברי מוהר"ת בהלכה.

ההקדמות יפתחו בפני הלומד פתח רחב כאולם להבנה בהירה ושלמה של תוכן הספר

ליווי ללומד:

דברי מוהרנ"ת מלווים ב'כותרות נושאים' ו'כותרת צד' - המהוות עזרה ללומד לסכם ולשמור על רצף הביאור, בפרט כשהדברים סובבים סביב כמה נושאים ועניינים.

כמו כן בסיום כל קטע ובסיום ההלכה, יובאו בס"ד תקציר דברי מוהרנ"ת בסגנון דומה לכותרות הצד, בצורה המאפשרת שינון, חזרה מהירה וסיכום.

'תוכן העניינים' ו'כותרות הקטעים' משביחים את בהירות הלימוד, מסייעים לזכור את הנלמד, ועוזרים למצוא נושא מסוים בתוך הדברים

ח

לקוטי

הלכות

השכמות הבוקר - הלכה א
אות ב

(ב) וְזֶה בְּחִינַת 'הַתְּגֵבֶר בְּאֵרִי לַעֲמֹד בְּבִקְרָא שִׁיחָא הוּא מְעוֹרֵר הַשְּׁחֵר', כִּי הָאֲמוּנָה הִיא בְּחִינַת מַלְכוּת שְׁנִקְרָאת 'שְׁחֵר', בְּחִינַת 'אֵילַת הַשְּׁחֵר' בְּדוּעָה.

כִּי עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הָאֲמוּנָה הוּא בְּבִקְרָא, בְּבִחִינַת חֲדָשִׁים לְבִקְרִים רַבָּה אֲמוּנָתְךָ, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת נִפְקֵת בְּצִפְרָא, כְּמִבְאֵר לְעֵיל בְּהַתּוֹרָה הַנִּל, וּבִשְׂבִיל זֶה נִקְרָאת הָאֲמוּנָה שְׁחֵר כְּנ"ל.

וְעַל־כֵּן צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהַתְּגַבֵּר בְּאֵרִי, וְלִהְיוֹת מְאֹד שֶׁיַּעֲמֹד בְּבִקְרָא הַשְּׂכֵם קִדְּם עֲלוֹת הַשְּׁחֵר, כְּדִי שֶׁיַּעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה לְהַעֲלוֹת וּלְהַשְׁלִים לְגַדֵּל אֶת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת שִׁיחָא הוּא מְעוֹרֵר הַשְּׁחֵר, בְּחִינַת (תהלים נ"ז, ט) "אֶעֱיֶדָה שְׁחֵר" הֵינוּ שְׂוִיחָה עַל־יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ קִדְּם אִיזוֹ הַיּוֹם

אות ב

באות זו יבואר החילוק בין היום והלילה: ביום מאיר הדעת, ובלילה מסתלק הדעת. וזו הסיבה שצריך לישון בתחילת הלילה - כדי לבטל את הקושיות הטובעים מהסתלקות הדעת, ולהיכנס לביטול בתוך האמונה

ובשביל זה נקראת האמונה שחר כנ"ל על שם שהיא מתגלה בעיקר בבוקר.

וְזֶה - עֲבוֹדַת גִּידוּל הָאֲמוּנָה, הוּא בְּחִינַת 'הַתְּגֵבֶר בְּאֵרִי לַעֲמֹד בְּבִקְרָא שִׁיחָא הוּא מְעוֹרֵר הַשְּׁחֵר', כִּי הָאֲמוּנָה הִיא בְּחִינַת מִידַת מַלְכוּת שְׁעִינִיָּה קִבְּלַת עוֹל מַלְכוּת ה' בְּלֹא הַבְּנָה אֵלָּא בְּאֲמוּנָה, שְׁאוֹתָהּ מִידַת הַמַּלְכוּת נִקְרָאת 'שְׁחֵר', בְּחִינַת 'אֵילַת הַשְּׁחֵר' כְּדוּעָה.

כִּי עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הָאֲמוּנָה הוּא בְּבִקְרָא, בְּבִחִינַת חֲדָשִׁים לְבִקְרִים רַבָּה אֲמוּנָתְךָ - בְּכָל בּוֹקֵר מִתְּחַדְּשֶׁת הָאֲמוּנָה, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת מִזֶּה שְׂמוּבָא בּוֹזֵה"ק שֶׁהַמַּלְכוּת נִפְקֵת בְּצִפְרָא - יוֹצֵאת בּוֹקֵר, כְּמִבְאֵר לְעֵיל בְּהַתּוֹרָה הַנִּל סִימָנוּ ס"ב, שֶׁהָאֲמוּנָה מִתְּכַסֶּה בְּמִשְׁךָ וְ

וְאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוֹם לְבִקְרָא (ספרי ואתחנן ו') אֲנִי מִצֻּן הַיּוֹם" (דברים ו') בְּכָל יוֹם יוֹם

מְמַשְׁכִּינֵי הָאוֹר שֶׁ כַּח הַהִתְחַקֵּה וְעַל - יְדֵי לְהַתְחִיל בְּכָל בּוֹקֵר מִחֻדָּשׁ כְּנ"ל:

* סיכום:

- * בְּכָל יוֹם צָרִיכִים מַחְדֵּשׁ לִבְנוֹת אֶת כַּח הָאֲמוּנָה וְאוֹר הַדַּעַת, וְלִכְן בְּתַחֲלִיל יוֹם לִיֵּלָה וְחוֹשֵׁךְ, שֶׁהוּא זְמַן הַסְתַּלְקוֹת הַדַּעַת, וְהַתְּגַבְּרוֹת הַכִּפּוּיָּה וְהַקּוּשִׁיּוֹת וְאִז צָרִיכִים דּוּקָא לִישׁוֹן, כְּדִי לִסְלַק אֶת הַדַּעַת, וּלְהִיכַס לְתוֹךְ הָאֲמוּנָה, וּבְכֵן מְכַסִּים אֶת הַקּוּשִׁיּוֹת שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם תְּשׁוּבָה.
- * אֲחִיכֶם בְּחִי הַשְּׁנִי שֶׁל הַלֵּילָה, מִתְחִיל הַהִתְחַקֵּה שֶׁל הַחוֹשֵׁךְ וְהַהִסְתָּרָה, וְלִכְן אִז צָרִיךְ לְהַתְּגַבֵּר וּלְעִסֹק בְּתוֹרָה, כְּדִי לִבְנוֹת אֶת הַדַּעַת, וּלְבַטֵּל אֶת הַקּוּשִׁיּוֹת שֶׁשֶׁ עֲלֵיהֶם תְּשׁוּבָה.
- * וְעַל יְדֵי כֵן, זֻכִּים לְעוֹרֵר אֶת הַשְּׁחֵר, כְּלוֹמַר לִבְנוֹת אֶת הָאֲמוּנָה בְּשִׁלְמוֹת, וְעַיִן שִׁיּוּתֵי ה' לְגַדֵּי תְּמִיד, הֵינָּה שֶׁאִפְשֶׁר לִזְכּוֹר אֶת הַשִּׁי"ת תְּמִיד, וּבְכֵן זֶה אִפְשֶׁר לְהַתְּפַלל כְּבוֹנָה וּבְהַתְּלַבֵּחַ תְּפִילַת שְׁחִירָה, וּלְזֻכּוֹת לְהַאֲרֵת הַדַּעַת שֶׁהוּא אִיזוֹ הַיּוֹם.
- * וּמִשּׁוֹם כֵּן, אִסּוּר לֹאכֹל קִדְּם הַתְּפִילָּה, כִּי עַיִן הַתְּעִינֵת הוּא, מְשַׁלְּמִים וּמְקַשְּׁטִים אֶת הָאֲמוּנָה, וּמְקַבְּלִים כַּח לְהַתְחִיל הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה, וְרַק אִז אִפְשֶׁר לֹאכֹל אֵכִילָה רְאוּיָה וְכֹשֶׁרָה, שְׂמִיכָא לְיָדֵי יִיחּוּד אֲפִין בְּאֲפִין.

הלכות

השכמת הבוקר - הלכה א
אות ב

לקוטי

וגם אלו הקשיות לפעמים נסתמו שבילי השכל ואי אפשר לישבן, ואלו הקשיות הם לכל אחד ואחד לפי בחינתו, לפי השכל של כל אחד ואחד. והתקון לזה לזכות לפתח את הדעת ולגלות שבילי השכל הוא על-ידי למוד פוסקים וכו' כנ"ל, ואז זוכין לשלום ונתבטל המחלקת, שהם בחינת כפירות ואפיקורסית וזוכין לדעת להשיב על אפיקורסית שבלבו וכו' כנ"ל.

ובשביל זה צריכין להתגבר לקום בחצות לילה. כי יום ולילה שהם בחינת אור וחשך, הם בחינת דעת וכסילות שהוא הסתרת הידיעה, כמבאר בדברי רבנו ז"ל בהתורה "דרשו וכו'" (סימן ל"ו), שהדעת הוא בחינת אור והכסילות בחינת הסתרת הידיעה הוא בחינת חשך. כי החשך נמשך מחשבת הדעת, שהוא הסתרת הידיעה, שמשם נמשכין אלו הקשיות הנ"ל.

כי איתא בזהר (מקץ דף ר"ג, ב), כד פריש ליליא גרפהא אזי מסתמין תרעין דגן עדן ונימין גרדונין

כי יום ולילה שהם בחינת אור וחשך, הם בחינת דעת וכסילות - אור היום רומז להתגלות הדעת, והחושך של הלילה לכסילות שהוא הסתרת הידיעה, כמבאר בדברי רבנו ז"ל בהתורה "דרשו וכו'" (סימן ל"ו), שהדעת הוא בחינת אור והכסילות בחינת הסתרת הידיעה הוא בחינת חשך. כי החשך שיויר על העולם בכל לילה נמשך ומשתלשל מחשבת הדעת, שהוא הסתרת הידיעה, שמשם נמשכין אלו הקשיות הנ"ל וכיון שהקשיות אינם שכלים אמיתיים שצריך להסבירם, אלא הם באים מחמת שנסתר אור הידיעה, כי נסתמו כעת שבילי השכל להבין, לכן נעשה חושך, כי חושך אינו מציאות אמיתית, אלא הוא העדר אור.

ואין זה רמז בעלמא שהלילה רומז לכפירות, אלא האמת כך שהלילה הוא זמן התגברות הקליפות כי **אינא בזהר** (מקץ דף ר"ג, ב, תרומה דף קכ"ט, ב), **כד פריש** ליליא גרפהא אזי מסתמין תרעין דגן עדן ונימוסי

בהם את השכל - וגם אלו הקשיות לפעמים נסתמו שבילי השכל ואי אפשר לישבן באותו העת, וצריך לסמוך אז על אמונה כמו על הקשיות שאי אפשר להבינם לעולם, ואלו הקשיות שאפשר ליישבם אלא שנסתמו בהם שבילי השכל הם לכל אחד ואחד לפי בחינתו, לפי השכל של כל אחד ואחד שפעמים מאיר בו הדעת ופעמים נסתמים אצלו שבילי השכל. והתקון לזה לזכות לפתח את הדעת ולגלות שבילי השכל הוא על-ידי למוד פוסקים וכו' כנ"ל כפי שהתבאר בארוכה בהקדמת ההלכה בסעיף א', ואז על ידי לימוד הפוסקים זוכין לשלום ונתבטל המחלקת שהוא המחלוקת של שני היצרין שיש בליבו של כל אחד, שהם בחינת כפירות ואפיקורסית וזוכין לדעת להשיב על אפיקורסית שבלבו וכו' כנ"ל.

ובשביל זה - מחמת שיש אפיקורסות בלב כל אחד ואחד, לכן צריכין להתגבר לקום בחצות לילה. והולך ומבאר למה על די קימת חצות מבטלים האפיקורסות,

יום ולילה - הארת הדעת והסתלקות הדעת

ביאור משולב:

על אף היות דברי מוהרנ"ת בלשון צחה וקלילה, הרבה פעמים עדיין יש קיצורי דברים בו, ועדיין צריך להתעמק בדבריו הרבה כדי לבאר את חידושיו לתכליתם, ובפרט שהדברים נוגעים הרבה לענין מעשה, והם מורכבים בביאורים בפוסקים ובחידושים ע"פ ההלכה וכתבי האר"י.

הביאור החדש משולב בדבריו, להבנה מלאה וללא אריכות יתר, תוך כוון הלומד לענין ה'למעשה' אותו בעיקר חתר מוהרנ"ת לבאר, תוך שימוש במסגרות מודגשות להבהרת יתר של חידושים וביאורים המביאים למעשה.

מדור 'הביאור המשולב' יהווה עבור הלומד מעין 'חברותא' ללימוד פורה עם הבנה אמיתית

ללמוד, להבין, להתחבר

הערות והוספות:

מראי מקומות: מוהרנ"ת מזכיר הרבה מראי מקומות של פסוקים, חז"ל, מדרשים, זוה"ק וקבלה. לפעמים הוא מזכיר אותם בקצרה או באופו חלקי. בביאורנו הבאנו ציטוט מדויק של הפסוקים ושאר המראי מקומות, ובמקומות בהם נצרכת תוספת ביאור, הבאנו את המפרשים הנלווים וכי"ב - לסייע להבנה המושלמת של העניין.

עיונים: בתוך הביאור מתעוררות קושיות והערות. בהערות אנו משתדלים לעמוד עליהם ולסייע בפתרונם. ופעמים רבות להגיע להבנה חדשה ומעמיקה על ידיהם. עיונים עמוקים יותר על פי הבנת דברי מוהרנ"ת בביאור התורה שעליה נסובה ההלכה, יובאו במדור 'ביאורי מוהרנ"ת על התורות', בסוף.

מושגים: דברי מוהרנ"ת עשירים מאד בהבאת מושגים מדברי חז"ל וספרי קבלה, ומושגים ידועים בחסידות. פעמים רבות, ללא ביאור מדויק של מושגים אלו יחסר ללומד בהירות והבנה. בהערות הבאנו ביאור קצר ע"פ המקורות למושגים אלו, תוך ציון מראי מקומות לתוספת עיון.

מדור 'מקורות והערות' מציג בפני הלומד מקורות והרחבות, ומשלים את היקף הביאור לדברי המדרש

לקוטי

הלכות

יא

השכמת הבוקר - הלכה ג
אות ב

נפקין בעלמא ועלמא איתנהיג על ידא דמטרוניתא. הינו כי בלילה או מתנבך החשך שהוא העדר הדעת, שהוא סתימת תרעין דגן עדן שהם בחינת שבילי השכל. ואז נימוסי גרדיון נפקין בעלמא, שהם בחינת הדינים והקלפות, שעקר אחיזתם בכפירות וקשיות, הנמשכין על ידי הסתלקות הדעת בלילה, שהוא בחינת סתימת תרעין דגן עדן כידוע וכו"ל.

וכדין עלמא אתנהיג על ידיא דמטרוניתא שהוא בחינת המלכה הקדושה, שהוא בחינת האמונה הקדושה. כי בלילה בעת החשך, הסתלקות הדעת, או צריכין להתחזק רק באמונה לבד, שהיא בחינת מלכות, בחינת מטרוניתא הנ"ל. וזה בחינת ואמונתך בלילות, וכמוכא בדברי רבנו ז"ל בקום אחר עין שם (בסימן ל"ה).

וזהו בחינת השנה שבליילה. כי בלילה או נמשך החשך בעולם, ועקר החשך נמשך מהחשך העליון,

גרדיון יא נפקין בעלמא ועלמא איתנהיג על ידא דמטרוניתא כאשר הלילה פורשת כנפיה אזי נסתתמין שערי הגן עדן, ונימוסי הקלפות יוצאים לעולם, והעולם מתנהג על ידי המטרוניתא שהיא בחינת המלכה הקדושה, שהוא בחינת האמונה הקדושה. כי בלילה בעת החשך, הסתלקות הדעת, או צריכין להתחזק רק באמונה לבד, שהיא בחינת מלכות, בחינת מטרוניתא הנ"ל. וזה בחינת ואמונתך בלילות - שבליילה התגלות הנהגת ה' הוא רק על ידי אמונה, וכמוכא בדברי רבנו ז"ל במקום אחר עין שם (בסימן ל"ה).

וכדין עלמא אתנהיג על ידיא דמטרוניתא יא - בזמן שנסתתמין שערי הגן עדן העולם מתנהג על ידי המטרוניתא, שהוא בחינת המלכה הקדושה, שהוא בחינת האמונה הקדושה. כי בלילה בעת החשך, הסתלקות הדעת, או צריכין להתחזק רק באמונה לבד, שהיא בחינת מלכות, בחינת מטרוניתא הנ"ל. וזה בחינת ואמונתך בלילות - שבליילה התגלות הנהגת ה' הוא רק על ידי אמונה, וכמוכא בדברי רבנו ז"ל במקום אחר עין שם (בסימן ל"ה).

וזהו - התחזקות האמונה בלילה הוא בחינת השנה שבליילה. כי בלילה או נמשך החשך בעולם, ועקר החשך הגשמי נמשך מהחשך העליון, שהוא בחינת

יא. שם בוחר מקץ בשינוי לשון מעט. גרדינו פירושו ממונים. נימוסים הוא חק קצוב והנהגה וגזרה. הכוונה לבנות מלאכים המתעוררים מעד הדין, ויש מאלו שהם כחות של קליפות ומלאכי חבלה, שפועלים ומומנים על הנהגות הדין, וניקתם ושלטתם בומנים שבהם הדין שולט כגון תחילת הלילה וכיוצא (אור החמה על הוהר פרשת מקץ דף רג, פי' הרמז בוהר ויקרא דף ט"ז). וכן מובאים ענינים אלו בכמה מקומות בוהרין כגון ח"א דף עב, דף רל"ב,

ח"ב קל, קל"א, קל"ג, ח"ג קו, ועוד. יב. גן עדן העליון הוא בבריא, ששם הם המוחין כידוע, או ע"פ המבואר שיעדן הוא כינוי לחכמה יסוד אבא, וגן עדן לפעמים הכוונה ליסוד דאימא - שהם המוחין. (פי' הרמז בריא מחיטא פנח דף רכ"ב). יג. ראה בשער הכוונות דרושי קריאת שמע ג, שהמוחין בלילה מסתלקין למגרי וזה מזה שכתוב בוהר שמתתמין שערי גן עדן וכו' ושורים הדינים. עיין שם. יד. בוהר תרומה ח"ל.

שערי גן עדן - שבילי השכל

כאשר נסתמים לאדם שבילי השכל, שאינו יכול להבין את האמונה, ואין לו בהירות הדעת, אין זה סתם מוחות בלבול מחשבתו, אלא הוא מציאות אמיתית של סתימת שערי גן עדן למעלה, וכשיבין זאת יהיה בידו הכח להתחזק נגד קושיותיו, שהרי הגן עדן הוא מציאות אלא שנסגרו השערים להכנס לשם. ומכלל לאו אתה שומע הן, כאשר מאיר אור האמונה, אין זה רעיון בעלמא שמבין בדעתו, אלא הוא מציאות קיימת שמוחו משוטט כעת למעלה בתוך שבילי הגן עדן.

בתחילת
הלילה -
צריך אמונה
מסוכה

השינה
ביטול
הקשיות
שארן עליהם
תשובה

(ב) וְזוּה בַחֲנִינָה 'תִּגְבֹּר כְּאִרִי לַעֲמֹד בְּבִקְרָא שִׁיחָא הוּא מְעוֹרֵר הַשְּׁחֵר', כִּי הָאֲמוּנָה הִיא בַחֲנִינָה מַלְכוּת שְׁנִקְרָאת 'שְׁחֵר', בַּחֲנִינָה 'אֵילַת הַשְּׁחֵר' כִּדְרֹעַ.

כִּי עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הָאֲמוּנָה הוּא בְּבִקְרָא, בְּבַחֲנִינָה חֲדָשִׁים לְבִקְרִים רַבָּה אֲמוּנָתְךָ, שְׁוֹהוּ בַּחֲנִינָה נִפְקֶת בְּצִפְרָא, כְּמִבְאֵר לְעִיל בְּהַתּוֹרָה הַנִּל, וּבִשְׂבִיל זֶה נִקְרָאת הָאֲמוּנָה שְׁחֵר כְּנִל.

וְעַל־כֵּן צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהַתְגַּבֵּר כְּאִרִי, וּלְהַשְׁתַּדֵּל מְאֹד שְׁעִמּוֹד בְּבִקְרָא הַשְּׂכֵם קֶדֶם עֲלוֹת הַשְּׁחֵר, כְּדִי שְׁיַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּלְהַשְׁלִים לְגַדֵּל אֶת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁוֹהוּ בַּחֲנִינָה שִׁיחָא הוּא מְעוֹרֵר הַשְּׁחֵר, בַּחֲנִינָה (תְּהִלִּים נ"ז, ט) "אֶעֱיָרָה שְׁחֵר" הֵינוּ שְׁיֻזְכָּה עַל־יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ קֶדֶם אוֹר הַיּוֹם

אות ב

באות זו יבואר החילוק בין היום והלילה; ביום מאיר הדעת, ובלילה מסתלק הדעת. וזו הסיבה שצריך לישון בתחילת הלילה - כדי לבטל את הקושיות הנובעים מהסתלקות הדעת, ולהיכנס לביטול בתוך האמונה

ובשביל זה נקראת האמונה שחר כנ"ל על שם שהיא מתגלה בעיקר בבוקר.

וְזוּה - עבודת גידול האמונה, הוא בַּחֲנִינָה 'תִּגְבֹּר כְּאִרִי לַעֲמֹד בְּבִקְרָא שִׁיחָא הוּא מְעוֹרֵר הַשְּׁחֵר', כִּי הָאֲמוּנָה הִיא בַּחֲנִינָה מִידַת מַלְכוּת שְׁעִנִּינָה קִבְּלַת עוֹל מַלְכוּת ה' בְּלֹא הִבְנָה אֵלָּא בְּאֲמוּנָה, שְׁאוֹתָהּ מִידַת הַמַּלְכוּת נִקְרָאת 'שְׁחֵר', בַּחֲנִינָה 'אֵילַת הַשְּׁחֵר' כִּדְרֹעַ.

כִּי עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הָאֲמוּנָה הוּא בְּבִקְרָא, בְּבַחֲנִינָה חֲדָשִׁים לְבִקְרִים רַבָּה אֲמוּנָתְךָ - בְּכָל בּוֹקֵר מִתְחַדֶּשֶׁת הָאֲמוּנָה, שְׁוֹהוּ בַּחֲנִינָה מֵה שְׁמוּבָא בְּזוּה"ק שֶׁהַמַּלְכוּתִּים נִפְקֶת בְּצִפְרָא - יוֹצֵאת בְּבוֹקֵר, כְּמִבְאֵר לְעִיל בְּהַתּוֹרָה הַנִּל סִימָן ס"ב, שֶׁהָאֲמוּנָה מִתְחַדֶּשֶׁת אֲצֵל הָאָדָם בְּכָל בּוֹקֵר וּמִתְכַּסֶּה כְּמִשְׁךְ הַיּוֹם מִחֲמַת טְרַדַת עֶסְקֵי הָעוֹלָם,

ח. מִדַּת הַמַּלְכוּת - הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה נִקְרָאת 'אֵילַת' ע"ש הַפְּסוֹק 'אֵילַת אֱהָבִים וְיַעֲלֵת חָן' (מְשִׁלִּי ה', י"ט). וְנִקְרָאת גַּם 'אֵילַת הַשְּׁחֵר', (תְּהִלִּים כ"ב, א) מִחֲמַת שְׁתִּיקוֹנָה וְשִׁלְמוֹתָה נַעֲשֶׂה בְּכָל בּוֹקֵר מִחֲצוֹת עַד הַבּוֹקֵר, וְכֵן עַל שֵׁם מִדַּת הַיּוֹסֵד - הַנִּקְרָא שְׁחֵר, וְהַחֲסֵד - הַנִּקְרָא בּוֹקֵר וְשְׁחֵר, הַמְאִירִים בּוֹ. (וְהוּא בְּשֵׁלַח דָּף מ"ז, וְיִקְרָא דָּף כ"ג. ע"פ הַמִּקְרָשׁ

מֶלֶךְ, וְרָאָה שֶׁם בְּפִרְשַׁת בְּשֵׁלַח שְׁבַעֲלוֹת הַשְּׁחֵר הַקְּבִיבָה מִשְׁתַּעֲשֶׂע בְּשְׂכִינָה חָקִי הִיא הַמַּלְכוּת וְעַם כָּל הָעוֹסְקִים עִמָּה בְּלִילָה, וְעֵינֵי עוֹד בּוֹהֵר פִּנְחָה דָּף רִמְי"ז וְזִבְגִין דֹּא אֲתִקְרִיאת אֵילַת הַשְּׁחֵר עַל שֵׁם קְדוּרָתָהּ דְּרַפְרָא, וְכֵן בְּשַׁעֲהִיכ עֵינֵי שְׂבוּעוֹת וְעוֹד. ט. תְּהִלִּים נ"ז ט; עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה הַנֶּבֶל וְכִנּוֹר אֶעֱיָרָה שְׁחֵר; וּפִירִשִּׁי עוֹרָה כְּבוֹדִי

אמונה עבודה תמידית

האמונה היא עבודה תמידית שמתגלה בכל בוקר ומתכסה במשך היום, מחמת טרדות עסקי העולם, המשיכים מהאדם את מציאות ה', ומחדירים בליבו קושיות באופן שכלל אינו שם ליבו אליהם שהם קושיות, ורק בתפילה יוכל להבחין לפי התלהבותו כמה אפיקורסות נורקה בו. ולכן האמונה היא עבודה תמידית, כך שלעולם לא יוכל האדם לומר יש לי אמונה, מחמת שהיא נעלמת במשך היום בלא משיים לב, ויש לעוררה בכל בוקר מחדש כאילו לא היה לו אמונה מעולם.

ביאורי
מוהרנ"ת:

ביאורי מוהרנ"ת: חלק ממטרת החיבור, הוא לשמש כ'פירוש' על הספר 'ליקוטי מוהר"ן'. כאשר מתוך דברי מוהרנ"ת, עולים ביאורים חדשים ונפלאים לדברי רבינו. במדור זה ליקטנו את הביאורים הללו, שמהם עולה הביאור בדברי מוהר"ן, ועל ידם ניתן לקבל הבנה חדשה בספר ליקוטי מוהר"ן

בעזרת הביאורים - יתענג הלומד על הביאור השלם בדברי מוהר"ן ויבין כל דבר לאשורו

צריך לסיבות של פרנסה ורפואות וכו'. וכשהצדיק מתפלל עם אמונה ומבטל איזה טבע בתפילתו, אזי עין שם כל זה היטב [כל המאמר התבאר בהקדמה להלכה זו]:

* במאמר זה התבאר, שבתחילה האמונה מכוסה ונעלמת, ומחמת כן יש כמה מיני קושיות ששורש כולם הוא מחמת 'הסתרת הידיעה'.
* בהמשך יתבאר כיצד מגדלים את האמונה, ומבטלים את 'הסתרת הידיעה', עד שכל הקושיות מתבטלים.
* ועל ידי זה אפשר לקרב רחוקים, ולהעלות כל ניצוצי הקדושה, שבוה משלימים ומקשטים את כח האמונה.
* וכאשר האמונה בשלמות, אזי אפשר לזכות שהאכילה תהיה בדרגה של 'ייוחד אפין באפין' - 'ייוחד פנים בפנים'.
* להלן יבואר כיצד כל זה נעשה על ידי סדר עבודת הלילה, ותחילת עבודת היום. כאשר בתחילת הלילה - האמונה חלשה ונסתרת, ועל ידי כל סדר הלילה ותחילת היום, היא גדלה ונשלמת, ואז האכילה בשלמות.

בכן אשני על עממא ממלל חד בהיר לצללא כולחון בשמא דיי למפלח קדמוהי בתף חד: ז. נערה נאה אך ללא עיניים, הוא כינוי ל'מלכות' שאין לה עיניים מעצמה, ונמשכים לה עיניים מקוביה, ובזמן החושך והגלות אין בה כח של ראייה. (שער מאמרי רשב"י פ' בראשית, שמן ששון דרדשי הלילה ז').

כל לילה בחצות הלילה, כמבאר בזהר הקדוש אלו נאמר ודע מה שתשיב לאפיקורס, ומצוה לחדר לילה - ולא אישן עד שלש שעות בכבודי כשאר מלכים. עורה הנבל וכנור - העירה אותי אתה הנבל וכנור התלוי על מטתי בתוך לצד הצפון וכיון שמוגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת בו דודר עומד ועוסק בתורה. אעירה שחר - אני מעורר את השחר ואין השחר מעוררני. י. וזהר ח"א דף ע"ז: עוד הרבה.

כוונת עסק התורה ותפילה בהשכמת הבוקר

בהכרח שתתכסה האמונה בכל יום, כיון שתכלית הבריאה הוא שהאדם התחתון יתחזק להמליך את ה' ולגלות אמונה במקום שהאמונה מוסתרת. ומשום כך מובן שצריך האדם להתאמץ לקום לפנות בוקר, כדי 'שהוא' יעורר את האמונה, וישתדל לבנות האמונה. וענין זה יש בה כדי לזרז להשכים מוקדם, ולעסוק בתורה ותפילה, הכל מתוך כוונה אחת. לבנות אמונה והכרה חדשה בבואר יתברך, שעל ידה יהיו לו הכוחות לעבור את היום כראוי ללא קושיות והסתרות.

חובת חצות לבניית האמונה

קימת חצות הלילה איננה עוד עבודה השייכת לצדיקים ולעובדי ה' שהשלימו את עצמם עד שהתעלו למדרגת 'המשכימי' קום בחצות הלילה, ההיפך הוא הנכון, חצות הוא דייקא למי שנגע יראת ה' בליבו, ורוצה להתקרב לה' ורואה עד כמה מתגברים עליו הסתרות האמונה, שעיקר עצתו שעל ידה יוכל להתחזק ולהשלים את האמונה, הוא על ידי שיזדרז לקום בחצות הלילה, והוא רפואה לכל מוחלות ובלבולי הנפש, לשמור הלילות ולהזדרז לקום בחצות מתוך כוונה להשלים את האמונה. ולכן מפליג בגודל המעלה של קימת חצות, להדגיש גודל נחיצותה וחובתה, שבכוחה יכול להיות יהודי כשר, וכמו שהולך ומבאר איך עבודה זו משלמת את האמונה.

מדורים נוספים:

מושגים: ביאורי המושגים שהובאו בקצרה בהערות שוליים, מובאים בהרחבה ובביאור, ומשמשים כמדור הקבוע ברכה לעצמו, בתוספת מרובה על העיקר.

הרחבות: פעמים רבות, להבנה שלמה ומלאה, נדרשים הוספות של קטעים מספרי מוהר"ן, או מספרי חסידות וקבלה אחרים. במדור זה הבאנו את כל המובאות הללו, שמשלימים את התמונה ומביאים להבנה מלאה.

בעזרת המדורים הנלווים - יקבל הלומד תמונה שלמה ומלאה, שתאיר לו את דברי הספר כראוי

